

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในงานแห่งชีวิตจุดเริ่มต้นคือการเริ่มชีวิตในเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ในหมู่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 5 ขวบ เป็นช่วงที่สำคัญที่สมองมีการเจริญเติบโตมากกว่าทุก ๆ ช่วงอายุ และเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการปูพื้นฐานทักษะต่าง ๆ ให้แก่เด็กตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาศักยภาพตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล เด็กเกิดการเรียนรู้จากการได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมโดยให้สอดคล้องกับอายุ ธรรมชาติและความต้องการของเด็ก เพื่อเด็กจะได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ได้มาตรฐานเหมาะสมกับวัย (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2550 : 103) การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่งที่จะต้องจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพให้เด็กมีความรู้ความสามารถ และทักษะเบื้องต้นในการดำเนินชีวิต บลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมด้วยการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักและความเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์อย่างยั่งยืน มีการพัฒนาการสมวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาบนพื้นฐานความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลจากมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) เป้าหมายการพัฒนาเด็กคือการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพ เพื่อให้สามารถเติบโตเป็นคนดี มีคุณภาพและทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

เป้าหมายของหลายประเทศในปัจจุบัน มุ่งเน้นความสำคัญของการพัฒนาเด็ก และแม้แต่ธนาคารโลกยังได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ที่จะสนับสนุนให้การพัฒนาเด็กต้องทำในลักษณะองค์รวมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม (บังอร เทพเทียน และปิยฉัตร ตรีภูวลงษ์, 2550 : 117) ทั้งนี้เนื่องจากอายุที่สำคัญที่สุดและนำไปสู่การพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพคือ ช่วงปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปีแรก เป็นช่วงที่เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ และรับประสบการณ์ มีการวางรากฐานของการพัฒนาทุกด้าน เพราะเด็กวัยนี้ได้รับการส่งเสริมอย่างถูกวิธีจะนำมาซึ่งความสำเร็จในลำดับต่อไป โดยเฉพาะพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กในวัยนี้ซึ่งจะพัฒนาร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางทางการศึกษา ก็ได้บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ตามความพร้อมและกำหนดให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นมีภาระกิจดูแลรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไว้ 6 มาตรฐาน ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553 : 9) เพื่อให้เป็นตัวกำหนดการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปฏิบัติตามเพื่อให้การดำเนินงานได้มาตรฐานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ อีกทั้งส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนา และมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาเหมาะสมตามวัย

จากข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับถ่ายโอนจากส่วนราชการต่าง ๆ และที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง ดังนั้นมาตรฐานการดำเนินงานและบริหารจัดการศูนย์ฯ จึงมีความแตกต่างกันหลายทั้งในด้านโครงสร้าง อาคาร สถานที่ และการบริหารงาน กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้จึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐาน และมีคุณภาพตามวิชาการ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553 : 1)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย มีการบริหารและการดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 16 แห่ง ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของ องค์การบริหารส่วนตำบลสระใคร องค์การบริหารส่วนตำบลคอกช้าง และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านฝาง องค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 3 ตำบล มีโครงสร้างการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เหมือนกัน ซึ่งมีรูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 ลักษณะ กล่าวคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากหน่วยงานอื่น โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายให้ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมดูแล ทั้งในด้านบุคลากร อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม งบประมาณ และบริหารร่วมกับคณะกรรมการศูนย์ ภายใต้มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้าน

บุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย แต่เนื่องด้วยความแตกต่างของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและนโยบายของคณะกรรมการบริหารแต่ละแห่ง อาจส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งรับผิดชอบงานด้านการศึกษาได้มองเห็นว่าการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยต้องได้รับการพัฒนา จึงมีความต้องการที่จะศึกษาเรื่องการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย จำนวน 16 แห่ง ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมความปลอดภัย ด้านวิชาการกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และเป็นข้อมูลสารสนเทศให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนา และปฏิบัติงานต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ระดับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับใด
2. ระดับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจำแนกตาม ผู้บริหาร คณะกรรมการศูนย์ฯ บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ดูแลเด็ก ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแตกต่างกันหรือไม่
3. มีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้างในการพัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก อยู่ในระดับมาก
2. เปรียบเทียบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของผู้บริหาร บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็กมีความแตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ระยะที่ 1

1.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสระใคร ในปี พ.ศ. 2556 ทั้งหมด 16 ศูนย์ จำนวน 226 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2556 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และเทียบสัดส่วนตามจำนวนประชากรของแต่ละตำบล ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก จำนวน 204 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) (ไพศาล วรรคำ, 2555 : 91)

1.2 ระยะที่ 2

1.2.1 กลุ่มเป้าหมายที่เลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก จำนวน 10 คน ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2553 แบ่งออกเป็น 6 ด้าน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553 : 3) ได้แก่

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- 2.2 ด้านบุคลากร
- 2.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
- 2.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
- 2.5 ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน
- 2.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม พ.ศ. 2556

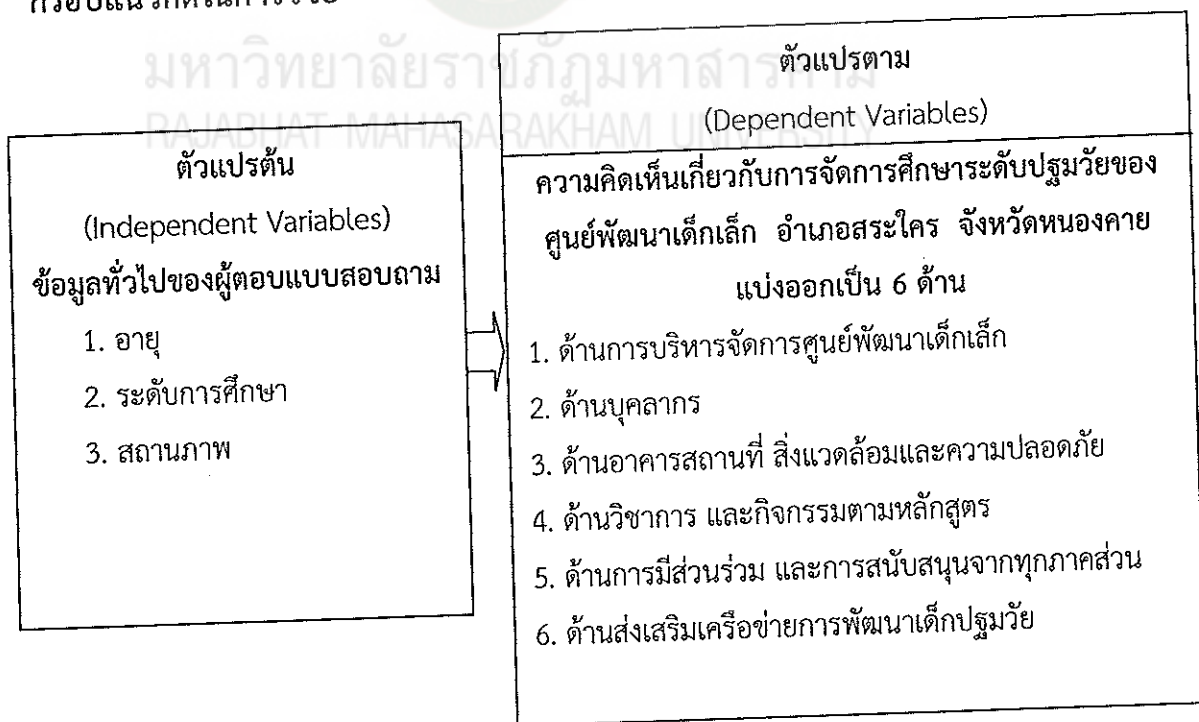
4. ขอบเขตด้านสถานที่

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถานที่ โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่

4.1 ระยะที่ 1 สถานที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย

4.2 ระยะที่ 2 สถานที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกอมเกาะ องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ มีคำนิยามศัพท์หรือคำจำกัดความที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะประกอบด้วย

1. **ความคิดเห็น** หมายถึง ความคิดเห็นที่ประกอบไปด้วยเหตุผล ซึ่งแม้จะแตกต่างกันหรือขัดแย้งกันก็นับว่ามีประโยชน์เพราะจะเป็นแนวทางให้ผู้อื่นได้มีโอกาสใช้ดุลยพินิจตัดสินใจเลือกวิธีทางแก้ไขปัญหาได้หลายทางด้วยความสุขุมรอบคอบ ซึ่งในที่นี้หมายถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการศูนย์ฯ ผู้ดูแลเด็ก ที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย
2. **การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย** หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็ก 0-8 ปี เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และบุคลิกภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย
3. **องค์การบริหารส่วนตำบล** หมายถึง หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายได้รับยกฐานะเป็นหน่วยงานบริการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย
4. **ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็ก อายุระหว่าง 3-5 ปี ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 16 ศูนย์ อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย
5. **คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** หมายถึง คณะที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนแนะนำเสนอองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งโดย ให้มีจำนวนที่เหมาะสม
6. **ผู้บริหาร** หมายถึง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกเทศมนตรีในอำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย
7. **บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล** หมายถึง ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารและหัวหน้าส่วนต่าง ๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย
8. **ผู้ดูแลเด็ก** หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะต้องอยู่ใกล้ชิดกับเด็กออกจากพ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้มีคุณสมบัติบุคลิกลักษณะที่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเด็กอย่างดี
9. **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก** หมายถึง มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน แบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

9.1 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การกำหนด มาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎระเบียบ ความร่วมมือสนับสนุนในชุมชนท้องถิ่น

9.2 มาตรฐานด้านบุคลากร หมายถึง การกำหนดมาตรฐาน คุณสมบัติและ บทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่าง ๆ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ

9.3 มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย หมายถึง การกำหนดมาตรฐานและคุณภาพด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก และจัดภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอาคาร

9.4 มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การกำหนด มาตรฐานด้านหลักสูตร ด้านการจัดประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมประจำวัน คุณลักษณะที่ พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย คุณลักษณะตามวัย การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ การวัดและ ประเมินผล การนิเทศการศึกษา การวิจัยในชั้นเรียน โภชนาการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

9.5 มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน หมายถึง การกำหนดมาตรฐานเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ พัฒนาระหว่างชุมชนในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

9.6 มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง การกำหนด มาตรฐานสำหรับพัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการ สร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาประกอบการวางแผนและปรับปรุงเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคายได้